

تفکر

و پرورش

تفکر

محمد رضا حاشمتی

تفکر در اثر بررسی فعال، مداوم و اظهار عقیده به وجود می‌آید. اما نکته مهم این است که این بررسی فعال برای همه افراد گوناگون یکسان نیست. با ایجاد موقعیت یکسان نمی‌توان ایجاد و پرورش تفکر را تحمیل کرد، بلکه باید افراد را آزاد گذاشت تا موقعیت کارشان را خود انتخاب کنند. معلمانی که صمیمانه میل دارند دانش‌آموزان خود را به فعالیت‌های فکری تشویق کنند، باید به این موضوع توجه داشته باشند.

تفکر امری نیست که معلم به دلخواه بتواند آن را به دانش‌آموزان تحمیل کند، اما ایجاد موقعیت مطلوب برای اندیشیدن، از وظایف مهم مسئولان آموزش و پرورش، به ویژه مدیران و معلمان، است. در سال تحصیلی آینده (۹۳-۹۲) ساعتی با عنوان تفکر و پژوهش در برنامه هفتگی دوره اول متوسطه در نظر گرفته شده است. یکی از اهداف این درس، زمینه‌سازی برای آشنایی دانش‌آموزان با چگونگی تفکر کردن و پژوهش است. اما سؤال مهم اینجاست که «پرورش تفکر چگونه؟»

متأسفانه آنچه تاکنون شاهد آن بوده‌ایم، بیانگر این است که با وجود پذیرفتن این فرض که فکر کردن راه را برای آموزش در زمان حضور در مدرسه بیشتر باز می‌کند، چندان رغبتی در تشویق دانش‌آموزان به تفکر از سوی مسئولان آموزش و پرورش، مدیران مدارس یا معلمان مشاهده نمی‌شود. به عبارت دیگر، ادعاهای ما همیشه بهتر از عملکردمان است. زیرا تا زمانی که موضوع تفکر به طور کلی مطرح شود، همه با آن موافق اند و از آن تمجید می‌کنند. اما همین که دانش‌آموزان بخواهند درباره مسائل خاصی به اندیشه بپردازند و راه‌حل‌های تازه‌ای بیابند، مشکل ظاهر می‌شود؛ بدین ترتیب که بعضاً با روش‌های قالبی خاص و با قلب واقعیت‌ها و ایجاد تنگناهایی در آزاداندیشی، دانش‌آموزان را به حفظ کردن مطالب درسی (که اصولاً با محیط‌های سالم آموزشی هیچ‌گونه سازگاری ندارد) سوق می‌دهند و عملاً مانع هرگونه تفکر سالم می‌شوند. فراموش نکنیم، آنچه باید محور فعالیت‌های ما معلمان قرار گیرد، این است که دانش‌آموزان بیاموزند چگونه فکر و چگونه قضاوت کنند تا بتوانند درباره آینده خود و آینده جامعه تصمیم بگیرند. امروزه، در پاره‌ای از کشورها، تعلیم و تربیت به عنوان فعالیتی عقلانی و آزادکننده، موفقیت قابل ملاحظه‌ای نداشته است، و این به دلیل آن است که، به نظر بسیاری از اندیشمندان، تعلیم و تربیت، تحمیل کتاب‌های درسی نامناسب و محیط‌های آموزشی خشک به دانش‌آموزان، کار اصلی تعلیم و تربیت یعنی زمینه‌سازی برای پرورش تفکر را ناکارآمد ساخته است.

امیدواریم در سال تحصیلی آینده و شروع دوره اول

متوسطه، ما معلمان با

بازاندیشی در امر «تفکر

و چگونگی پرورش تفکر»

بتوانیم مجریان امین و

صادقی برای تحول بنیادین

آموزش و پرورش باشیم.